

Anna Wrześcińska, Jacek Wrześciński

Dziekanowice, st. 22, gm. Łubowo,
woj. poznańskie, AZP 50-32/104

Informator Archeologiczny : badania 28, 71-73

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Obiekty 1 i 3 są nieco młodsze. Datować je należy na etap następny — plemienny — z okresu wczesnośredniowiecznego (VII/VIII–X w.). Podobną chronologię przyjąć też można dla jamy nr 4.

Materiały wraz z dokumentacją złożono w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej w Przemyślu.

Dynów, st. 11
gm. loco, woj. przemyskie

Badania ratownicze prowadził A. Kostek. Osada. Wczesne średniowiecze.

*Literatura: *Materiały...*, s. 184.

Dzieskanowice, st. 22
gm. Łubowo, woj. poznańskie
AZP 50-32/104

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Badania prowadzili mgr mgr Anna i Jacek Wrzesińscy. Finansowane przez Komitet Badań Naukowych (grant) i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe.

W 1994 r. przebadano obszar o powierzchni 450 m². Podczas prac odsłonięto 81 grobów wczesnośredniowiecznych (w tym 79 szkieletowych i 2 puste) oraz 5 obiektów osady. Spośród 79. grobów szkieletowych 20 należało do kobiet, 26 do mężczyzn i 20 do dzieci. W 79. grobach pochowano zmarłych w wieku: Infans I — 14, Infans II — 6, Juvenis — 4, Adultus — 22, Adultus/Maturus — 3, Maturus — 16, Senilis — 4; ośmiu osobników określono jako dorosłych, dla dwóch nie określono ani płci, ani wieku. Z 79. osobników 73. ułożonych było na osi wschód–zachód, a wśród nich 47. miało głowę skierowaną na wschód (7 kobiet, 19. mężczyzn, 12. dzieci, 9. o nie oznaczonej płci), a 26. na zachód (12 kobiet, 6. mężczyzn, 6. dzieci, 2 o nieoznaczonej płci). Dla czterech osobników (kobieta, mężczyzna, dziecko, nieoznaczony) orientacji nie ustalono, a dwóch (dziecko i dorosły o nieoznaczonej płci) leżących na osi północ–południe miało głowę skierowaną na północ.

W 42. grobach wystąpiło 107 zabytków. W 15. grobach kobiecych znaleziono ich 36, w 17. grobach mężczyzn — 28, w 3. grobach dziecięcych — 20, w 2. grobach pustych — 5 (w jednym nóż żelazny i 3 kablączki skroniowe, w drugim przęślik gliniany i okucie żelazne). Dodatkowo 10 zabytków znaleziono w 5. grobach osobników o nieokreślonej płci.

Wśród 107. zabytków wyróżnić można 20 kategorii (m.in. kablączki skroniowe z esowatym uszkiem, noże żelazne, monety, sprzączki pasa, paciorki szklane i cynowe, miecz, wiadro itp.). Najliczniej (27 egzemplarzy) wystąpiły kablączki skroniowe (w dziewięciu grobach kobiet 12; w dwóch grobach dziecięcych 13; w jednym grobie pustym 2). Łącznie posiadamy 43 kablączki skroniowe występujące w 17. grobach. Średnica wewnętrzna piętnastu zbliżona była do 1 cm, siedemnastu wahała się od 1,1 do 1,3 cm. Z pozostałych jedenastu średnica trzech zawierała się między 1,4–1,5 cm, trzech innych w granicach 2–2,5 cm, a dwóch 2,5–3,5 cm. Dla trzech kablączków średnicy nie udało się ustalić.

W sezonie 1994 również licznie (24 egzemplarze) znajdowano noże żelazne (10 w grobach mężczyzn, 7 w grobach kobiet, 1 w grobie dziecka, 5 w grobach osobników o nieokreślonej płci, 1 w grobie pustym). W czterech przypadkach noże znaleziono wraz z pochawkami skórzanymi i brązowymi okuciami. W jednym grobie dziecięcym (wraz z opaską i zawieszonymi na niej ozdobami) wystąpiła pusta skórzana pochawka z brązowym okuciem. Noże są najliczniejszą kategorią zabytków, jaka wystąpiła w odkrywanych dotąd grobach. W 68. grobach znaleziono 69 noży (w jednym z grobów wystąpiły 2 noże).

Spśród dziewięciu monet (fragm.) znalezionych dotąd w grobach, 6 odkryto w sezonie 1994 r. (4 w grobach mężczyzn, 1 w grobie kobiecym i 1 w grobie dziecka). Ich datowanie można zamknąć w ramach 2. ćw. XI–3. ćw. XII w.

Do najciekawszych grobów odkrytych w 1994 r. należą: grób (8/94) mężczyzny zmarłego w wieku ok. 40 lat, oraz grób (64/94) dziecka w wieku 5–7 lat. Zmarły w grobie 8/94 ułożony był w jamie o wymiarach 240 x 95 cm na plecach, głową na wschód. Nad tułowiem i udami wystąpił jednowarstwowy bruk kamienny o powierzchni 110 x 70 cm. Przy prawym boku zmarłego (na wysokości biodra i wzdłuż prawej nogi) znajdował się miecz (typ X B 3) ustawiony na sztychu i jelcu. Całkowita długość miecza — 72,5 cm, długość głowni — 62,5 cm, szerokość głowni — 5 m, długość jelca — 20,1 cm, wysokość głowicy — 4 cm, długość głowicy u podstawy — 8,7 cm. Na wysokości pasa strony lewej wystąpił nóż żelazny o długości całkowitej 14,2 cm i szerokości ostrza 1,3 cm. Wokół tułowia i głowy wystąpiły drobniny węgla drzewnego, a między nimi pojedyncze grudki nieokreślonej substancji o barwie brudnoczerwonej. Szkielet spoczywał na kilkunastu drobnych kamieniach, leżących na dnie jamy grobowej.

W prostokątnej jamie o wymiarach 180 x 60–70 cm (grób 64/94) wystąpił szkielet dziecka ułożonego na plecach, głową na zachód. Na kościach mostka znajdowała się pusta, skórzana pochewka noża z brązowymi okuciami. Na czaszce wystąpiła opaska z tkaniny z zawieszonymi ozdobami: 9 kabłączków skroniowych (wykonane ze srebrnego drutu o średnicy od 0,15 do 0,35 cm; średnica wewnętrzna siedmiu nie przekracza 1 cm, a dwóch waha się między 1,1 i 1,3 cm); 7 cynowych ozdób — paciorków (składają się z czterech pionowych ramion — „skrzydełek” złączonych na dwóch końcach; długość najlepiej zachowanego — 2,3 m, szerokość — 0,65 x 0,7 cm); 4 szklane paciorki (niebieski, dwustozłkowy, o wysokości 0,9 cm, średnicy 0,6 cm, średnicy kanalika 0,5 cm; szarobiałe, kulisty, o wysokości 0,6 cm, średnicy 0,7 cm, średnicy kanalika 0,3–0,09 cm; brązowoszary o wysokości 0,55 cm, średnicy 0,7 cm, średnicy kanalika 0,14–0,28 cm; żółty, matowy, ze spiralnej taśmy, o wysokości 0,7 cm, średnicy 0,6 cm, średnicy kanalika 0,1–0,27 cm). Oprócz wymienionych zabytków na opasce znajdowały się bardzo słabo zachowane fragm. drutu brązowego. Na opasce centralnie umieszczony był szklany paciorek niebieski, po jego prawej stronie 9 ozdób, a po lewej 10.

Wyeksplorowano także 5 obiektów osady poprzedzającej cmentarzysko. Na szczególną uwagę zasługuje „zespół” trzech obiektów (I/94, II/94, XI/92/94) leżących blisko siebie i najprawdopodobniej związanych ze sobą funkcjonalnie. Wszystkie te obiekty (w różnym stopniu) naruszone były przez młodsze groby.

Obiekt I/94 o uchwyconych wymiarach 320 x 220 cm i głębokości 30 cm posiadał niemal pionową ścianę południową, płaskie dno i wypłycał się ku północy. Wypełnisko obiektu stanowiła brunatnoczarna ziemia z dużą ilością kości zwierzęcych, ceramiki i kamieni, które miejscami tworzyły nieregularny (jednowarstwowy) bruk. W wypełnisku znaleziono kilka fragm. żuźla, wytopek ołowiany, fragm. przedmiotów żelaznych (łącznie 9 numerów inwentarzowych).

Obiekt II/94 o powierzchni 480 x 320 cm miał lekko do środka nachylone ściany i płaskie dno. Miąższość wypełniska (czarna, miejscami tłusta, próchnicza ziemia z węgielkami drzewnymi) dochodziła do 40 cm. W partii zachodniej obiektu wystąpiło nieckowate przegłębienie o średnicy 110–120 cm i głębokości 20 cm. W wypełnisku obok ceramiki i kości zwierzęcych wystąpiły m.in. drut i odpady ołowiane, mały płaski odważnik brązowy, nóż żelazny, fragm. ostrzy noży, dysza gliniana, fragm. przęślików glinianych (wyraźny brak żuźli) — łącznie 14 numerów inwentarzowych.

Obiekt XI/92/94 to jama o powierzchni 200 x 130 cm i miąższości ok. 80 cm. Pośrodku znajdował się duży, częściowo obrabiany kamień (o wymiarach 100 x 80 x 70 cm) z płaską powierzchnią górną. W wypełnisku (czarna ziemia z drobinami węgla drzewnych) wystąpiła bardzo duża ilość grudek żuźla (różnej wielkości, wymiary największych dochodzą do 7 x 10 x 3 m), wytopków żelaza, fragm. przedmiotów ołowianych i żelaznych, żelazne kleszcze kowalskie, brązowa końcówka pasa? z ornamentem „wilczych kłów”, okucie brązowe — łącznie 16 numerów inwentarzowych.

Inny obiekt (III/94), wyeksplorowany jedynie w połowie, wyznaczał krąg kamienny o średnicy 230–250 cm. Obiekt o miąższości 35–50 cm posiadał nachylone lekko do wnętrza ściany wyłożone dużymi kamieniami (średnica od 15 do 40 cm). Między nimi miejsca-

mi występowała polepa i słabo wypalona glina. Wypełnisko stanowiła silnie przemieszana ziemia z drobnymi grudkami polepy. Dno płaskie (z cienką warstwą spalenizny) o średnicy ok. 145 cm było lekko nachylone (10 cm) z południa na północ. W partii środkowej dna wystąpiło przegłębienie o pionowych ścianach i płaskim dnie, średnicy ok. 25 i głębokości 20 cm, z dużą ilością spalenizny. Brak materiału zabytkowego.

Ostatni z obiektów to bruk kamienny o powierzchni 200 x 160 cm i miąższości 35 cm. Tworzy go zwarty układ kamieni (przeważają kamienie o średnicy 10–15 cm), w którym miejscami można wyróżnić 4 poziomy. Między kamieniami wystąpił jedynie fragm. podkowy żelaznej i gwóźdź żelazny.

Podczas badań terenowych systematycznie prowadzono szlamowanie wypełnisk obiektów osady, wybranych partii warstw kulturowych i grobów. Pobierano także próby przekazywane do analiz specjalistycznych, m.in. chemicznych i przyrodniczych.

Początki cmentarzyska można łączyć z okresem następującym tuż po najeździe Brzety-sława czeskiego, a jego koniec z ok. poł. XII w. Obiekty osady natomiast można datować na okres 2. poł. X–1. poł. XI w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Badania będą kontynuowane.

Elbląg–Stare Miasto — patrz: okres nowożytny

Głogów–Stare Miasto (kwartał A–24), woj. legnickie — patrz: późne średniowiecze

---

Gródek, st. I
gm. loco, woj. białostockie
AZP 38–91/5

Białostockie Towarzystwo Naukowe

Badania prowadziła mgr Barbara Czarnecka przy współpracy mgr Haliny Karwowskiej. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku. Trzeci sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne ze śladami intensywnego osadnictwa średniowiecznego i nowożytnego.

Badania wykopaliskowe były kontynuacją prac rozpoczętych w l. 1983–1984 przez L. Łoźnego. Skupiły się one głównie w południowej części obiektu. Przekopano ok. 70 m² powierzchni (ar 897, ćw. B i D oraz ćw. C ara 898).

Wstępna analiza dokumentacji polowej i materiału zabytkowego pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- 1) Przy południowym zboczu gródka uchwycono relikty drewnianego budynku naziemnego, ogrzewanego piecem wykonanym z kafli garnkowych, usytuowanym we wschodniej jego części. W ścianie zachodniej znajdowały się przeszklone otwory okienne. Zarejestrowano ślady piwniczki (najprawdopodobniej) z licznymi fragm. naczyń zasobowych. Należy przypuszczać, iż jest to obiekt mieszkalny wzniesiony ok. XIII–XIV w.
- 2) W narożniku północno–zachodnim ara 897, ćw. B, uchwycono zarysy kolejnego budynku mieszkalnego (oznaczonego nr 2).
- 3) W części B ara 897 odsłonięto ślady trzeciego budynku naziemnego. W jego obrębie znaleziono kafle płytowe, nieszkliwione, z motywem zdobniczym datowanym na koniec XVII i pocz. XVIII w., oraz monety.

Podczas prac eksploracyjnych pozyskano m.in. następujący materiał zabytkowy: fragm. ceramiki naczyńowej (ok. 1600), fragm. garnkowych kafli piecowych (ok. 3000), przedmioty metalowe — żelazne (gwóździe, fragm. okuć, noże, sierp oraz kilkanaście przedmiotów o trudnej do ustalenia funkcji ze względu na duży stopień korozji) i brązowe,